

Procuratura Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73,
tel.: (+373) 22-828-373, (+373) 22-828-375; e-mail: proc-gen@procuratura.md

28.05.2019 nr.21- 10/19-1304

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, 28

Prin prezenta, Procuratura Generală, Vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unei sintagme din art.85 alin.(1) Cod penal al Republicii Moldova.

Anexă: sesizarea pe 9 file.

Procurorul General

Eduard HARUNJEN

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
Intrare Nr.	<u>108-a</u>
" <u>3</u> " <u>ianuarie</u>	<u>2019</u>

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
mun. Chișinău, MD 2004,
Republica Moldova

S E S I Z A R E

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. f) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, articolele 38 alin.(1) lit. f) și 39 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995 și articolul 11 alin.(1) lit.i) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. *Nume* - **HARUNJEN**
2. *Prenume* – **EDUARD**
3. *Funcția* – **PROCUROR GENERAL AL REPUBLICII MOLDOVA**
4. *Adresa* – mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73
5. *Telefon* – (+373) 22-828-373, (+373) 22-828-375
6. *E-mail* – proc-gen@procuratura.md

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare:

Verificarea constituționalității sintagmei ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal.

Alineatul (1) al art.85 din Codul penal, intitulat **Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe**, este expus în următoarea redacție:

(1) Dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, instanța de judecată adaugă, în întregime sau parțial, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară. În acest caz, pedeapsa definitivă nu poate depăși termenul de 30 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, *care nu au mai fost condamnate* – termenul de 15 ani.

Propoziția a doua din norma precitată, plafonează la termenul de 15 ani durata pedepsei în formă de închisoare pasibilă aplicării inculpaților cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani, în situația în care aceștia săvârșesc o nouă infracțiune înainte de executarea completă a pedepsei penale stabilită printr-o sentință anterioară. În același timp, norma legală impune imperativ și o condiție pentru a beneficia de limita maximă expusă *supra* - ca inculpatul să nu fi fost anterior condamnat.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII:

13. Excepția de neconstituționalitate se solicită din motivul că sintagma ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal, este neclară și imprevizibilă și contravine articolelor 1 alin.(3), 4, 7 și 23 alin.(2) din Constituție.

13.1 Argumentăm aceste afirmații ale noastre prin următoarele elemente de fapt și de drept.

A. ÎN DREPT

13.2 Prevederile relevante din Constituție

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(1) [...]

(2) [...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) [...]

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) [...]

(2) [...]

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20- 24.

(4) [...]

B. ÎN FOND

13.3 Luând ca bază normele Constituției, menționate *supra*, considerăm că sintagma ***”care nu au mai fost condamnate”*** din art. 85 alin.(1) Cod penal este neconstituțională din următoarele considerente:

13.4 Exigențele statului de drept presupun *inter alia* asigurarea legalității și a certitudinii juridice (*Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, §41*).

Principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrariului.

Așadar, asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate.

Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea Constituțională a reținut că: *„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității, este contrară art. 23 din Constituție [...]”*

Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

Astfel, Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că: *„noțiunea de „lege”, prevăzută de art. 7 din Convenția Europeană, implică respectarea cerințelor calitative, îndeosebi cele privind accesibilitatea și previzibilitatea” (cauza Del Río Prada v. Spania, cererea nr. 42750/09, hotărâre din 21 octombrie 2013, § 91)*. Menționînd că

legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*cauza Cantoni v. Franța, nr. 17862/91, hotărâre din 15 octombrie 1996, § 29,32, și cauza Kafkaris v. Cipru, hotărâre din 12 februarie 2008, § 140-141*).

În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (*cauza Amann v. Elveția, hotărârea din 16 februarie 2000, §56*). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (*cauza Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §80*).

În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea Constituțională a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.

De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului **unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii**, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

La fel, Curtea Constituțională a mai remarcat că incriminarea faptelor în legile penale, stabilirea pedepsei pentru ele, precum și alte reglementări, se întemeiază pe rațiuni de politică penală. Astfel, legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă. Or, calitatea legii penale constituie o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale.¹

Prin urmare, Curtea Constituțională a statuat că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare nicidecum nu pot fi omise.

13.5 Cu toate acestea, se pare că legiuitorul autohton a segregat aceste principii de propoziția a doua a alin.(1) art.85 din Codul penal odată cu completarea prin Legea nr.163 din 20.07.2017 și intrarea în vigoare a textului „și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate”, creând astfel un paradox juridic și în același timp un vid legislativ.

Această concluzie este firească din însăși interpretarea logică și gramaticală a alin.(1) art.85 din Codul penal, or instituția aplicării pedepsei pentru cumulul de sentințe, eminentemente presupune existența statutului de condamnat² al persoanei în

¹ HCC nr. 21 din 22 iulie 2016, § 54-55.

² Prin condamnat, conform art.65 alin.(3) din Codul de procedură penală, înțelegem persoana în privința căreia sentința, parțial sau integral de condamnare, a devenit definitivă.

privința căreia instanța de judecată adaugă, în întregime sau parțial, la pedeapsa aplicată prin noua sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite de sentința anterioară.

Asemenea soluție este veritabilă și prin prisma interpretării sistematice a prevederilor art.84 alin.(1) și (4), și art.85 din Codul penal care, destul de explicit redau chintesența celor două instituții ale pedepsei penale: *aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni și aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe*, linia de demarcare fiind anume inexistența sau existența statutului de condamnat al inculpatului care compare pe banca acuzaților, or acest statut apare din momentul rămânerii definitive a sentinței de condamnare, operând pînă la momentul executării complete a hotărîrii judecătorești de condamnare.

Per a contrario, dacă inculpatul care nu a atins vîrsta de 18 ani sau cel care a atins vîrsta de 18 ani, dar nu a atins vîrsta de 21 de ani, nefiind condamnat anterior (sintagma „care nu au mai fost”) săvârșește o nouă infracțiune, acestuia nu îi poate fi stabilită, *ab initio*, în virtutea legii penale actuale, pedeapsa pentru cumul de sentințe.

În acest caz, precizarea legiuitorului prin sintagma „**care nu au mai fost condamnate**” din propoziția a doua a alin.(1) art.85 din Codul penal nu este clară și previzibilă, reprezentînd o abstractizare inadmisibilă de la prima propoziție a aceluiași alineat și articol, ce creează repercusiuni grave asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, anume din punct de vedere a calității legii, astfel afectând întreaga ordine juridică, or nu este clar ce se are în vedere prin această sintagmă: 1) persoana nu a fost niciodată supusă pedepsei penale; 2) persoana a fost condamnată, dar a executat pedeapsa, însă nu a expirat termenul de stingere a antecedentelor penale; 3) persoana a fost condamnată, a executat pedeapsa și nu are antecedente penale ori a fost reabilitată.

Astfel, sintagma „**care nu au mai fost condamnate**” din art. 85 alin.(1) Cod penal nu corespunde cerințelor principiului clarității și previzibilității legii penale garantate de art.1 alin.(3) și art.23 alin.(2) din Constituție.

13.6 În continuare, trebuie să relevăm că sintagma menționată *supra* din dispoziția art.85 alin.(1) Cod penal nu corespunde nici principiului unității materiei legislative, or pentru existența situației de drept când urmează a fi aplicate regulile cumulului de sentințe, este, în mod obligatoriu, **necesar ca anterior în privința inculpatului să fi fost adoptată o sentință de condamnare**, însă odată cu introducerea ultimei modificări care au intrat în vigoare la 20 decembrie 2017, legiuitorul a aprobat o formulare contradictorie a dispoziției cuprinse în art.85 alin.(1) Cod penal.

Astfel, cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrariului, or după cum a statuat Curtea Constituțională: „[...] preeminența dreptului generează, în materie penală, principiul legalității delictelor și pedepselor și principiul

inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special prin analogie.”³

13.7 Prin urmare, în urma unei analize a normei menționate *supra*, s-a constatat că în prezent unei persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani care se face vinovată de comiterea mai multor infracțiuni și care anterior a fost condamnată pentru una din ele, nu-i sunt opozabile prevederile art.85 alin.(1) Cod penal.

13.8 Din aceste considerente susținem că expresia ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal este formulată într-o manieră imprecisă și neclară, creează premise de interpretare extinctivă și defavorabilă și, respectiv, nu corespunde cerințelor de claritate și previzibilitate a legii penale, garantate de art. art. 1 alin.(3), 4, 7 și 23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

14. Ținând cont de faptul că, calitatea legii penale constituie o condiție esențială pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale, în temeiul art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, și conform hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, -

SOLICIT :

- Admiterea prezentei sesizări.
- Exercițarea controlului constituționalității sintagmei ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal prin prisma corespunderii ei prevederilor art.1 alin.(3), art.4, art.7 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.
- Declararea neconstituționalității sintagmei ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal din motivul că contravine art.1 alin.(3), art.4, art.7 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

---

³ HCC nr. 25 din 13 octombrie 2015, §33.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

15. Suplimentar, referitor la obiectul sesizării, considerăm necesar de menționat că până în prezent nu este o hotărâre a Curții Constituționale având ca obiect examinarea constituționalității sintagmei ”*care nu au mai fost condamnate*” din art. 85 alin.(1) Cod penal.

VI – LISTA DOCUMENTELOR

16. La prezenta sesizare nu sunt anexate documente.

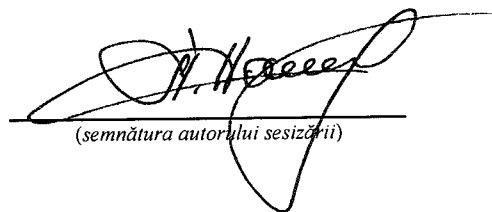
VII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

17. Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul : **mun. Chișinău**

Data: 28 mai 2019

Procuror General
Eduard HARUNJEN

(semnătura autorului sesizării)